

- вторинні (дозволяють отримати опосередковану уяву про риси зовнішності);
- змішані (дозволяють отримати безпосередню та опосередковану уяву про зовнішній вигляд людини);
- 4) за характером відображення інформації виділяють:
  - матеріальні;
  - ідеальні джерела [1, с. 86–87].

На нашу думку, матеріальні джерела, що можуть повно відображати зовнішній вигляд людини або окремі її частини, трапляються досить нечасто. У практичній діяльності відомий випадок, коли особа, що переслідувалася за кримінальне правопорушення, стрибнула з балкона другого поверху. При падінні вона упала обличчям на землю свіжоскопаної клумби. На цій клумбі залишився об'ємний слід від обличчя з чітким відображенням його елементів. За виготовленим гіпсовим зліпком було проведено портретно-криміналістичну експертизу та встановлено особу.

Найчастіше як матеріальні джерел інформації про зовнішність людини використовуються фотографії, відеозаписи та кісткові залишки. Використовуючи фотографії, слідчий може самостійно створювати словесний портрет-орієнтування для подальшого пошуку, заповнювати картку обліку або зробити запит до автоматизованої інформаційно-пошукової системи.

Людські залишки як матеріальні сліди містять інформацію про зовнішній вигляд та біологічні характеристики особи. Для отримання цієї інформації застосовують судово-медичну чи портретно-криміналістичну експертизу. Зокрема, в разі виявлення черепа невідомої особи можна проводити ідентифікацію, використовуючи прижиттєву фотографію та створити скульптурне зображення.

Найбільш поширеними джерелами інформації про зовнішність людини є особи, які можуть бути підозрюваними, потерпілими або свідками, ідеальні відображення яких зафіксовані в процесуальних і непроцесуальних документах, що включають кримінальні провадження, особові матеріали, криміналістичні обліки, автоматизовані бази даних, а також інші інформаційні ресурси. Ці джерела зберігають важливі демографічні дані та відображають певні ознаки зовнішності, такі як зріст, вага та група крові.

Отже, у практиці боротьби зі злочинністю велике значення має встановлення особи за ознаками зовнішності. Успіх значною мірою залежить від того, наскільки вміло, точно та повно буде зібрана та зафіксована інформація щодо ознак її зовнішності. У процесі розслідування кримінальних правопорушень необхідно приділяти увагу об'єктивним джерелам інформації, оскільки вони є найбільш конкретними, достовірними, здатні стати речовим доказом у кримінальному провадженні.

1. Чаплинський К. О., Лускатов О. В., Пиріг І. В., Плетенець В. М., Чаплинська Ю. А. Криміналістика : підруч. для студ. вищ. навч. закл. 2-е вид. перероб. і допов. ДДУВС; Ліра ЛТД, 2017. 480 с.

УДК 341.45

DOI: 10.31733/15-03-2024/1/704-706

Данило ЗАЙЦЕВ

курсант ННІ права та підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції

Олена СОЛДАТЕНКО

професор кафедри кримінального процесу та стратегічних розслідувань Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ПРОБЛЕМИ ЗДІЙСНЕННЯ ОКРЕМИХ АСПЕКТІВ ДЛЯ ВИКОНАННЯ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ПІД ЧАС КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Міжнародне співробітництво у сфері кримінального провадження в сучасному світі є невід'ємною частиною зусиль спільноти міжнародних держав у боротьбі зі злочинністю. Зростання міжнародного обміну інформацією, торгівлі та мобільності осіб створює нові

виклики для правоохоронних органів та судових систем у забезпеченні справедливості та притягненні злочинців до відповідальності. У цьому контексті співробітництво між країнами у справах кримінального провадження стає все більш важливим та актуальним завданням. Проте, незважаючи на важливість міжнародного співробітництва у сфері кримінального правосуддя, наявні численні проблеми та складнощі, які ускладнюють його здійснення.

Міжнародне співробітництво у кримінальному провадженні регулюється розділом IX Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) «Міжнародне співробітництво під час кримінального провадження». У статті 542 КПК України законодавець визначає межі або обсяг міжнародного співробітництва у кримінальному провадженні, а саме: воно полягає у вжитті необхідних заходів з метою надання міжнародної правової допомоги шляхом вручення документів, виконання окремих процесуальних дій, видачі осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, тимчасової передачі осіб, перейняття кримінального переслідування, передачі засуджених осіб та виконання вироків. Міжнародним договором України можуть бути передбачені інші, ніж у цьому Кодексі, форми співробітництва під час кримінального провадження [1].

Отже, до виконання міжнародного співробітництва в кримінальному провадженні входить велика кількість аспектів, які тягнуть за собою велику кількість проблемних питань, пов'язаних із здійсненням міжнародної правової допомоги будь-якій державі, яка може звертатися до суб'єктів здійснення міжнародного співробітництва в Україні. Такі проблеми можуть виникати на тлі різниці законодавчої бази, мовними бар'єрами, та захистом прав людини.

Однією з головних проблем, яка може виникати у компетентних органах щодо здійснення міжнародного співробітництва, є невстановлена система залучення до перекладу процесуальних документів фахівця. Як виділяє В. С. Березняк, на практиці уповноважена службова особа, що здійснює затримання на території України особи, яка розшукується іноземною державою у зв'язку із вчиненням кримінального правопорушення, як правило, звертається з клопотанням у державні органи (приватні установи), що мають штатних перекладачів, з проханням забезпечити участь перекладача під час вирішення питання про видачу особи (екстрадицію). Ми можемо додати після спілкування з практиками, що також шляхом тендеру на сьогодні можна залучити перекладача до здійснення його повноважень [2, с. 411–412].

Але і в цьому випадку виникають проблемні аспекти залучення такого фахівця, оскільки ми відкриваємо відомості досудового розслідування третій особі, порядок залучення якої в нашій державі на сьогодні не встановлений, тому попередити її про кримінальну відповідальність за розголошення відомостей слідчий або прокурор може, але витік даних може статися не за її провиною, оскільки вона може здійснювати переклад у будівлі і на комп'ютері із загальним доступом. Виникають питання щодо перевірки компетентності такого фахівця на рівень його знань, та оплати його послуг, адже фахівцю може не сподобатися низька оплата праці, через що велика кількість відмов може призвести до мовного бар'єру через відсутність фахівців у цій області. Тому, на нашу думку, законодавцю необхідно приділити увагу цьому напрямку міжнародного співробітництва.

Наступним аспектом є проблема співробітництва з державами, які вийшли з міжнародних договорів щодо здійснення міжнародного співробітництва, або держав, які не ратифікували такі договори. Очевидним, на нашу думку, прикладом є взаємодія з державою агресором. В. М. Федченко та Т. Г. Бадалова доцільно зазначають у своїх працях про те, що після того, як РФ вийшла із мінських конвенцій, правоохоронні органи цієї держави почали або затягувати процеси міжнародного співробітництва, або зовсім перестали співпрацювати та відповідати на міжнародні запити [3, с. 436–437, 4, с. 328–329].

За результатами аналізу проблем міжнародного співробітництва в кримінальному провадженні, визначено, що різниця в законодавстві, бюрократичні процедури, політичні обставини, мовні бар'єри та різниця в процесі судового розгляду створюють значні труднощі. Ці проблеми можуть ускладнювати обмін інформацією та співробітництво між країнами. Для подолання цих перешкод важливо розвивати міжнародні домовленості, сприяти взаємодії правоохоронних органів різних країн та забезпечувати дотримання прав людини та справедливих процедур у міжнародних справах. Усунення цих проблем може поліпшити міжнародне співробітництво у сфері кримінального провадження та сприяти більш успішній боротьбі зі злочинністю на міжнародному рівні.

---

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. Дата оновлення: 05.08.2018. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#n384> (дата звернення: 01.02.2024).

2. Березняк В. С. Проблемні питання, пов'язані із залученням перекладача під час видачі осіб (екстрадиції). *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2015. № 1. С. 409–416.

3. Бадалова Т. Г., Федченко В. М. Окремі питання щодо здійснення екстрадиції та співробітництва з уповноваженими компетентними органами іноземних держав (на прикладі взаємодії з правоохоронними органами РФ). The 8 th International scientific and practical conference «Modern science: innovations and prospects» (May 1-3, 2022) SSPG Publish, Stockholm, Sweden. 2022. 459 s.

4. Бадалова Т. Г., Федченко В. М. Окремі проблемні питання та обставини, які негативно впливають на здійснення процедури екстрадиції. The 3 rd International scientific and practical conference «Eurasian scientific discussions». (April 10-12, 2022) Barca Academy Publishing, Barcelona, Spain. 2022. 351 s.

УДК 343.98:343.72

DOI: 10.31733/15-03-2024/1/706-708

Аліна ІВАНЧЕНКО

студентка ННІ права
та інноваційної освіти

Таїсія ШЕВЧЕНКО

старший викладач кафедри
кримінально-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

РОЗСЛІДУВАННЯ ШАХРАЙСТВ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Актуальність теми розслідування шахрайств під час воєнного стану визначається тим, що з початком повномасштабного вторгнення з боку російської федерації шахрайства в Україні значно зросли.

Шахраї, зловживаючи скрутним становищем людей, обкрадають їх за допомогою різних схем. Такі дії шахраїв мають негативні наслідки для економіки країни, адже люди втрачають віру в чесність та прозорість фінансових систем.

Отже, питання розслідування шахрайств під час воєнного стану є важливим фактором захисту людей від обману та збереження їх фінансових ресурсів.

Метою дослідження є аналіз типових схем шахрайства, що використовуються під час воєнного стану, виявлення нових видів шахрайств, які виникли або стали більш поширеними під час воєнного стану, а також розгляд наявних методів розслідування шахрайств та їх ефективності в умовах воєнного стану

Це питання аналізували О. М. Брисковська, О. В. Кришевич, А. В. Гутник, Д. Д. Заяць, К. Д. Заяць, І. А. Вартилицька та ін.

Внаслідок повномасштабного вторгнення з боку російської федерації в Україні було запроваджено воєнний стан. Це дало поштовх до ухвалення законів, які посилили відповідальність за низку правопорушень, скоєних в умовах воєнного стану.

З метою усунення суперечності в карантні кримінальних правопорушень, ухвалений Верховною Радою України законопроект № 8235 вносить зміни та доповнення до Кримінального кодексу України. За умови вчинення кримінального правопорушення передбаченого статтею 190 Кримінального кодексу України – Шахрайство, скоєння його в умовах воєнного стану, що завдало значної шкоди потерпілому карається позбавленням волі до 5 років.

Законом, що був ухвалений до Кримінального кодексу України, а саме до статті 190 (шахрайство) було додано частину 3 у такому формулюванні: «Шахрайство, вчинене в умовах воєнного чи надзвичайного стану, що завдало значної шкоди потерпілому, – карається штрафом від чотирьох тисяч до восьми тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавленням волі на строк від трьох до п'яти років» [1].

Зміни до Кримінального кодексу України спрямовані на те, щоб насамперед забезпечити справедливе покарання для осіб, що скоїли ці правопорушення, а також захистити людей від правопорушень, скоєних в умовах воєнного стану.

В Україні немає жодних обмежень стосовно роботи популярних соцмереж, таких як Telegram, X, WhatsApp, TikTok, Facebook, Instagram. Однак з 2017 року указом Президента України №133/2017 було заборонено доступ до таких інтернет-ресурсів, як «Вконтакте» та «Однокласники» [2]. Це рішення було ухвалено з міркувань національної безпеки та захисту